

פרשת השבוע על פי הנתיבות שלום

לך לך

1. אמת בלתי נכזבת אמת נאמרת אמת נאמרת אמת נאמרת

1

2. אמת נאמרת אמת נאמרת אמת נאמרת

הרעות. הכל הוא כדי שיוכל לתקן את מה שהוא צריך לתקן וימלא יעודו בעולמו. ולא רק התכונות הטובות מביאות אותו אל יעודו, אלא גם התכונות הרעות והמדות הרעות, שע"י שמתגבר עליהם ומשבר מדותיו הרעות מגיע לתפקידו ויעודו בעולמו.

וזהו ג"כ ענינם של כל נסיונות החיים העוברים על האדם, שיש שמן השמים מנהיגים את האדם בנסיונות קשים, ועד שלפעמים בא ח"ו להתרעם על הנהגת הבורא אתו שמעמיד אותו בנסיונות קשים כאלו שאינו מסוגל לעמוד בהם. אך האמת היא שכל נסיונות החיים העוברים על איש יהודי, הרי כולם הם להנאתך ולטובתך, שמובילים אותך להשיג תכליתו, שע"י שיתגבר על הנסיונות יוכל להגיע לתקונו ויעודו בעולמו. וכדוגמא הא דאחיו"ל (יומא פו:): היכי דמי בע"ת גמור באותו פרק ובאותו מקום ובאותה אשה. לכאורה הריהו אז בנסיון קשה ביותר, בהצטרפותם יחד של כל התנאים אותו הפרק המקום והאשה, ולאמיתו של דבר הביאו אותו למצב זה להנאתו ולטובתו, שע"י שיעמוד בנסיון יתקן את מה שפגם ויגיע לדרגת בעל תשובה גמור.

וזהו פ"ל לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, לך לך, היינו אל יעודך, אל תקון נשמתך מה שאתה צריך לתקן בעולם הזה, שזהו עיקר תפקידו של יהודי, כדאי בתורת אבות כי גם אם יהודי בעוה"ז לומד ומתפלל ועוסק במעשים טובים, הרי אם אינו מתקן את יעודו מה שצריך לתקן בעולם, אזי

שעל חברו לתקן. והיינו שלכל אדם יש את יעודו ותפקידו אותו עליו לתקן בחייו, ובכלל זה גם הענין המיוחד עבורו ירד לעולם לתקנו כידוע. והקב"ה מעמיד לכל אחד את כל הנסיבות והתנאים שיוכל על ידם לתקן את אשר מתפקידו לתקן, ולמלאות יעודו ותפקידו בעולמו. כל תנאי החיים של האדם בגשמיות וברוחניות, הטובים והרעים, כולם ניתנו לו כפי השייך לתקונו עולמו, שרק ע"י תנאים אלו יוכל להגיע ליעודו, ובלעדיהם לא יוכל לתקן את אשר תפקידו לתקן. וכיון שלכ"א יש תפקיד ויעוד מיוחד, לכך שונים תנאי החיים של כל אחד, לזה חייו קלים ולשני החיים קשים יותר, ובאופן כללי הרי גם כפי הנראה לעינים יש לכל אדם את יחודו של מהלך חייו שאין להשוותו למהלך חייהם של אחרים. והוא כיון שלכ"א יש תפקיד המיוחד אליו נותנים לו כל התנאים המתאימים בכדי שיוכל למלאותו. ואף המצבים הקשים בחיי האדם הם ג"כ אמצעים שניתנו לו בכדי שיגיע אל תקונו, שאין רע יורד מן השמים, והכל הוא לטובת האדם כדי שתתקן בזה את השייך אליו, שע"י ישיג יעודו ותפקידו בעולמו.

ובמיוחד שייך ענין זה בענינים הרוחניים, עניני טבעיות ותכונות הנפש, שלכל אחד יש הטבעיות ותכונות הנפש המיוחדים אליו. יש שנולד עם מדות ותכונות טובות, ויש הסובל מטבעיות ומדות רעות, נגוע בכעס או בתאוה וגו' וכיצא בזה שאר המדות

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. איתא במדרש (ב"ר לט, ט), אמר ר' לוי שתי פעמים כתיב לך לך ואין אנו יודעים איוו חביבה אם השניה אם הראשונה, ממה דכתיב אל ארץ המוריה הוי השניה חביבה מן הראשונה. והיינו דמסתפק בין שני הנסיונות שנאמרו בלשון לך לך איוו גדול וחביב יותר, אם הנסיון של לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך או נסיון העקדה, ולכאורה תמוה ביותר איך אפשר לדמותם בכלל, הלא נסיון העקדה הוא למעלה מכל השגה, ויותר קשה אצל אדם מלמסור נפשו עצמו, ובמיוחד ע"פ מד"א בספא"ק במאה"כ קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, שבאותה שעה שאמר לו הקב"ה אשר אהבת נתלבשה כל מדת האהבה שישנה בעולם באהבתו ליצחק, ואין שייך כלל להעריך גדול הנסיון הזה, ואיך שייך להסתפק איוו תביבה. עוד יל"ב אומרו לך לך, ואם בענינו פירש"י לך להנאתך ולטובתך, הרי במאה"כ לך לך אל ארץ המוריה אין שייך פירוש זה. עו"ל דהנה מציינו בתורה ג' פעמים דבר ה' אל אברהם בלשון הליכה, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, התהלך לפני והיה תמים, ולך לך אל ארץ המוריה בנסיון העקדה, וי"ל המשמעות בזה.

וי"ל הענין דהנה מובא ביסוד העבודה (ח"ד א, ב) בשם האר"י הק', דאינו דומה אדם לאדם מיום בריאת אדם והלאה ואין אדם אחד יכול לתקן מה

התהלך לפני והיה תמים, שאף אם עבר כראוי את תקופת התאות הרעות תפקידו הוא להגיע לשלמות, שיתכן אצל אדם שאף שאינו חוסא אך מ"מ לשלמות עדיין לא הגיע. והכלל הוא שבעבודת ה' אסור לו לאדם לעמוד על מקומו ותמיד צריך להיות הולך ומתקדם, וכל שנה ושנה שנתן לו הקב"ה עליו לנצל כדי ללכת הלאה בעבודת ה', ולא לעמוד במקום אחד. שזהו הצווי התהלך לפני והיה תמים, שילך ויתקדם להשגת השלמות. והתקונו הגמור הוא ענין הנסיון של לך לך אל ארץ המוריה שהוא הנסיון הקשה ביותר שצריך למסור את עצמו לגמרי כדי לעמוד בו, ומכל אלו התקופות ונסיונות החיים מה שיהודי מתקן בימי חייו ע"י מגיע לתכליתו ויעודו בעולמו.

ובזה שונה ענין הרוחניות מענינים הגשמיים, שאם בענינים הגשמיים אף אם אינו הולך שייך שיצמוד על מקומו, אבל בענינים הרוחניים אינו כן, תמיד צריך האדם לילך ולהתקדם, ואם עומד במקומו הר"ז גופא נחשב לו ירידה. וענין זה שייך בכל תקופה בחיים, הן בתקופה הראשונה הקשה ביותר שתפקידו או לך לך מארצך וממולדתך, והן אח"כ כאשר תפקידו הוא התהלך לפני והיה תמים, וכן בנסיונות של לך לך אל ארץ המוריה, תמיד צריך להיות הולך בעבודת ה'. וכמ"כ הוא בכל יום, שבכל יום ויום צריך יהודי לילך ולהתקדם, הן במצות מעשיות עשה ול"ת, והן במצות המסורות ללב כגון ואהבת את ה' א' בכל לבבך ובכל נפשך ואת ה' א' תירא, שאם אינו עוסק בהם להשיגם הר"ז עצמו נסיגה. וע"כ נאמרו כל הצוויים האלו בלשון הליכה, שחורה הקב"ה לאברהם את הדרך לכלל ישראל, שמחויבים תמיד לילך ולהתקדם ולתקן יעודם שע"י יתקנו תיקון נשמתם ויגיעו אל תכליתם הגמור בעולמם.

התמידית שהיא קשה ביותר, כמאח"ל (כתובות לג:): אלמלי נגדוהו לתנניה מישאל ועזריה הוו פלחין לצלמא, שענינים אלו שתדיר צריך להלחם עמהם הם בבחי' נגדוהו, או בחי' הנסיונות כנסיון העקדה שאמנם הינם באופן חד פעמי אך קשים הרבה יותר, שאז צריך למסור עצמו לגמרי בלא להשאיר שום שיור לעצמו, בבחי' לך אני וכל אשר לי, שאין דבר קשה יותר מנסיון כזה. אך המשותף לכל הנסיונות שהם בחי' לך לך, שמסבב הסיבות סיבבם אליו שעל ידם יגיע אל תקונו נשמתו ויעודו בעולמו. ונאמר זאת בלשון הליכה, להורות שזה תפקידו של יהודי, ללכת ולהתקדם תמיד בדרכו אל יעודו. ומרומו בג' הפעמים של לשון הליכה, כי הצווי ללכת ולהתקדם בעבודת ה' שייך בכל תקופות חייו של איש יהודי, וכמו שג"פ אלו היו בג' תקופות בחיי אברהם. לך לך מארצך נאמר לו עוד קודם שנכנס לארץ ישראל, והתהלך לפני והיה תמים נאמר לו אח"כ כאשר היה כבר בן צ"ט שנים, ולך לך אל ארץ המוריה נאמר לו בתקופה המאוחרת יותר כשכבר היה בזקנותו. בכל התקופות צריך תמיד ללכת ולהתקדם לקראת היעוד. בכל תקופה מתקופות החיים ישנו את התפקיד המיוחד השייך לתקופה הזו, ומשום כך מתחלפים גם בכל תקופה תכונותיו של האדם, שהטעם בזה כאמור שנותנים לו מן השמים את התנאים המתאימים או בכדי שיוכל לתקן את מה שתפקידו לתקן בתקופה זו. ודבר ה' הראשון שמצינו בתורה שדבר הקב"ה אל אברהם היה לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, כנגד התקופה הראשונה בחיי האדם כאשר הוא בצעירותו ומתגברים בו כל הרצונות והתשוקות והתאות הרעות, ותפקידו או להתנער מכל זה, שזהו המאבק הקשה ביותר בחיים. אתר התקופה הזאת ישנו הצווי

כשעולה לעולם העליון שואלים אותו מה פעלת בעולם הזה, פ"י שהרי לא תקנת את העיקר, את שהיה תפקידך לתקן שזה היה יעודך בעולם. והוא דבר ה' אל אברהם, שנכלל בזה גם הוראה לכלל ישראל ורעו של אברהם, לך לך פ"י להגיע אל תקונו הנשמה השייך אליך ולתכלית המיועדת אליך, עליך לצאת מארצך וממולדתך ובית אביך, היינו מכל התנאים והתכונות והטבעיות שלך. דהנה השרשים של כל התכונות והטבעיות נובעים מג' ענינים אלו. יש תכונות ששרשם מארצך, לכל ארץ יש את התכונות הרעות השייכים אליה כגון רציחה וגזל וכדו', ששרשיהם מתפשטים אל כל בני הארץ. ויש השייכים ממולדתך, הם התכונות הרעות שיש בכל משפחה והמדות שמצד התורשה. ויש הנובע מבית אביך, שלפי ההתנהגות בקדושה של ההורים נמשך כמ"כ על בנייהם. ועל זה נאמר לך לך, להגיע לתקונו ולתכלית שלך, עליך לצאת מכל התכונות הרעות של ארצך ומולדתך ובית אביך, אשר כל אלו שייכים לאדם לפי שורש נשמתו ותפקידו, ואז תגיע אל הארץ אשר אראך, לתקונו הגמור של נשמתך שהוא יעודך בעולמך.

ועפ"ז נבוא לב"י מאמר ר' לוי איני יודע אי זו חביבה האם לך לך מארצך או לך לך אל ארץ המוריה, היינו שהם ב' מיני נסיונות העומדים בחיי האדם, יש את המלחמה התמידית בבחי' לך לך מארצך, היציאה מהתכונות והטבעיות, שזה נסיון תמידי בכל עת ובכל שעה, שעל כל צעד ושעל הריהו עומד בנסיונות, שמתגברים עליו תכונותיו הרעות ותאותיו ותדיר צריך לעמוד עמהם בקשרי מלחמה. וישנו נסיון כמו העקדה, שהוא אמנם קשה הרבה יותר, אך הוא נסיון חד פעמי, וכענין פחו שליו יצרו. והשאלה היא מה חביב יותר האם המלחמה

אל הארץ אשר אראך

אל הארץ אשר אראך ואת הארץ אשר יורש

7 ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך וגו'. המפרשים נתקשו היכן נתקיים שהראה לו הקב"ה את הארץ אליה ילך. ומפרש בספורנו: אל המקום מהארץ אשר אראך אותה במראות אלקים, לפיכך עבר בארץ ולא נסע אהלו עד המקום שנראה אליו שם הא' יתברך, כאמרו ויעבור אברם בארץ עד מקום שכס וירא אליו ה' ויאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת. ע"כ. ובתוספת ביאור, דהנה בתחילה נזכר הלשון ויאמר ה' אל אברם, אמירה בלבד, שעדיין לא נתראה אליו הקב"ה. וע"ז אמר לו הקב"ה שילך אל הארץ אשר אראך, פ"י הארץ אשר שם אתראה אליך. כי בתוך לארץ היה רק בבחי' אמירה, ולא נתגלה הקב"ה אליו בבחי' ראייה, ויעבור אברם בארץ עד מקום שכס עד אלון מורה, כדברי הספורנו: לא התעכב במקום ממנה עד שנראה אליו האל ית' כאשר יעדו באמרו אל הארץ אשר אראך, והיינו שהיה הולך הלוך ונסוע מבלי לדעת להיכן, ורק לאחר שהגיע לארץ ישראל מיד וירא ה' אל אברם, שנתגלה אליו ר' בבחי' ראייה. ואז ידע שזאת היא הארץ שעליה נאמר לו "אל הארץ אשר אראך", שהארץ שבה יתראה אליו היא הארץ הנבחרת שאליה ילך ולזרעך אתן את הארץ הזאת. וזהו מד"כ ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו, היינו על כך שזכה להשגה זו שהשי"ת "נראה" אליו.

ובזה יש לכאר הא דא' במד"ר (לט, א) על יסוק זה, לך מארצך וממולדתך ומבית אביך

8 אל הארץ אשר אראך, פתח ר' יצחק הה"ד שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך. ולכאורה אינו מובן מה ענין ראש הפסוק שמעי בת וראי למאה"כ לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, דמה עליו לראות ולשמוע שע"ז יבא לשכחי עמך ובית אביך. וי"ל ע"פ הדברים שרומז לכך שבתחלה היה שמעי בלבד, ויאמר ה', ואח"כ היה וראי, בבואו אל הארץ שאז וירא ה' אל אברם. ולהשגה זו וזה אחרי שקיים שכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפ"ר.

9 ופנימיות הכוונה בזה, שארץ ישראל היא הארץ אשר אראך, שבה הקב"ה מתראה אל יהודי. וכמ"ש הכוזרי (מאמר ב) בענין קדושת ארץ ישראל, שעם ישראל אינו יכול להגיע למדרגות של גילוי אלקות אלא בארץ ישראל, וכל הנביאים שזכו לגילוי שכינה ונתנבאו היה זה בארץ ישראל, או אפילו בתוך לארץ כאשר נתנבאו בענין ארץ ישראל. והענין בזה, דהנה ארץ ישראל היא כמאה"כ (דברים יא) ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. זו המעלה הגדולה והמיוחדת של ארץ ישראל שהיא תמיד בחי' עיני ה' אלקיך בה. והמשמעות בזה, שבארץ ישראל יש השגחה פרטית מיוחדת, שאם שאר ארצות נמסרו בידי שרים של מעלה, לא כן ארץ ישראל שהיא תחת השגחה מיוחדת מאת השי"ת, שהוא ית' בכבודו ובעצמו מנהיגה (כדאי' בווה"ק בריש הפר'). וכדאיאת בתורת אבות (פר' ויצא) עה"פ והנה סלם

9 מצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' והנה ה' נצב עליו. דיש ב' אופני הנהגה, יש אופן הנהגה של סלם מצב ארצה, היינו הנהגה מסודרת וקבועה, שהנהגה זו נקבעת בראש השנה. ויש אופן הנהגה עלילאי יותר של והנה ה' נצב עליו, שהיא הנהגה עליונה הנתונה בידי השי"ת בכבודו ובעצמו שהוא מקור הרחמים. והנהגה זו אינה תלויה לפי הנקבע בר"ה, אלא ע"י האמונה והתיזוק שיש ליהודי, כאשר מתחזק בהשי"ת ותולה בו בשתונו, הריהו זוכה שמתנהגים עמו בהנהגה העליונה המסורה בידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואף במה שבר"ה כבר נגזר עליו, הרי הנהגה העליונה היא למעלה מזה ואינה תלויה בכך. ומבאר שם עוד דהנהגה עליונה זו קשורה ושייכת לארץ ישראל, שהיא ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' א' בה, שהקב"ה בכבודו ובעצמו מנהיגה בהשגחה עליונה. וע"ז נאמר (מ"א,ח) והתפללו אליך דרך ארצם, שהנמצאים בשאר הארצות יכולים להמשיך הנהגה עלילית זו למעלה מכל סדר ושבע, רק ע"י שיתפללו דרך ארץ ישראל, וע"ז ימשיכו את הנהגה העליונה של ארץ ישראל. ויש לכלול זאת במאמר הספרי זוטא (סוף במדבר), אין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל ובעודם בארץ ישראל. פ"י, שהמדרגה העליונה של השראת השכינה, ובכלל זה הנהגה העליונה המיוחדת, אינה אלא בתוך בני ישראל ובעודם בארץ ישראל. וזהו מה שאמר הקב"ה לאברהם אל הארץ אשר אראך, היינו שתלך לארץ הזאת שבה תמיד אראה אותך, הארץ אשר תמיד עיני ה' א' בה, שהנהגתה של ארץ זו לא מסר הקב"ה בידי אף אחד משרי מעלה, אלא הוא ית' בכבודו ובעצמו מנהיגה בהנהגה עליונה בבחי' והנה ה' נצב עליו.

10 וזהו אל הארץ אשר אראך, שזוהי סגולתה של ארץ ישראל אשר אנכי שוכן בתוכה, שבה וירא ה' אל אברם שהצניע עליו בעל הבירה, ובה זוכה יהודי לראות את הנהגה העליונה איך שתמיד עיני ה"א בה.

11 וי"ל עוד בבחי' מעלתה של ארץ ישראל שהיא הארץ אשר אראך, שבה ההכרה האלוקית היא בבחי' ראייה. דהנה בהחירות האמונה יש דרגות לאין ספור, יש אמונה שהיא עדיין בבחי' אמונה, כמ' אני מאמין באמונה שלמה, אך יש אמונה שהיא בבחי' ראייה, שהאמונה ברורה אצלו בתכלית, כדבר שאדם רואה בעינים שהוא ברור אצלו במציאות ממשית. והאמונה שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ושהמלך הגדול ממ"ה הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו, הם בבחי' ראייה אצלו, לא רק מאמין אלא כאדם הרואה בעיניו. וזו המדרגה העליונה של אמונה, בהירות האמונה בבחי' ראייה. והנה אברהם אבינו היה ראש לכל המאמינים, וכבר באור כשדים באה אמונתו לידי גילוי שהשליך עצמו לכבשן האש להשרף על כבוד ה'. אכן עתה היה דבר ה' אליו ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך, הארץ שבה אתראה לך ותשיג בהירות האמונה בבחי' ראייה. ועל זה נאמר לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, שמרומז בזה לכל תלקי הפגמים הקשים השבועים באדם. מארצך היינו הארציות והתומרותיות המושכים את האדם לרע. וממולדתך ומבית אביך הוא כדאי' בבית אברהם שיש באדם חלק האב ותלקי האם, מולדתך הם הפגמים מצד חלק האם, כמד"כ הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי, ומבית אביך הם הפגמים שמצד האב, מצד התולדה והתומרותיות. שהעצה כנגד כל זה היא כאשר אמונתו של יהודי

12 ברותניות ובגשמיות, ודומה לו העולם כבירה דולקת, עד אשר הצניע עליו בעל הבירה ואמר לו אני הוא בעל הבירה, שמתגלה לפניו הנהגת הבורא בהשגחה פרטית, ורואה איך שהכל מתנהל בחשבון מדוקדק. וכאמור, שזו מסגולתה של הארץ הקדושה שבה מתגלה לעיני יהודי ההשגחה העליונה בבחי' הצניע עליו בעל הבירה ואמר לו אני הוא בעל הבירה, שרואה כי יש מנהיג לבירה והכל בחשבון. וזהו ענין המשל שבביאו המדרש על לך לך מארצך וכו' אל הארץ אשר אראך, לאחד שהיה עובר ממקום למקום, היינו בכל המקומות שבחול"ל ששם אין רואים כ"כ את ההשגחה הפרטית, והר"ז דומה לבירה דולקת. ויאמר ה' אל אברם לך לך אל הארץ אשר אראך, היינו שילך מחול"ל אל הארץ שבה יראה לו את ההשגחה הפרטית, וכאשר הגיע לארץ ישראל אז וירא ה' אל אברם, שהצניע עליו בעל הבירה ואמר לו אני הוא בעל הבירה, שבארץ ישראל נתגלה לפניו ההשגחה פרטית וראה את בעל הבירה. וב' הענינים נכללים במאה"כ תמיד עיני ה' א' בה, הן מה שהנהגה בארץ ישראל היא בבחי' הנהגה העליונה המסורה בידי השי"ת בכבודו ובעצמו שעייני ה' א' בה, והן מה שבארץ ישראל יכול יהודי להגיע לכך שיכיר ויראה את הנהגה העליונה ע"י שמתקיים בו בבחי' וירא ה' אל אברם. כי כל ההסתר שיהודי אינו רואה את ההשגחה פרטית הוא כאשר אינו מרגיש ואינו רואה באורו ית', שאז מלא הוא קושיות ואין לבו שלם, אבל כאשר מתקיים בו וירא ה' אל אברם, שהצניע עליו בעל הבירה, ומרגיש את אור אלקותו ית', רואה הוא את ההשגחה פרטית, ונוכח שהכל מתנהל בחשבונות עליונים, ומסתלקים ממנו כל הקושיות.

ה. אין לה יצר לומר אל מה חייבת כלל ילדתי 14

3

13 והרה"ק רבי ברוך ממז'כו זי"ע אמר, שארץ ישראל דכתיב בה ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, הרי שיש בה דרגה מיוחדת שכל השנה היא בבחי' ראש השנה. וכשם שכל יהודי לפי ערכו מתעלה בראש השנה ונהיה יותר טהור, כך צריך להיות בארץ ישראל במשך כל השנה. והיינו כאמור שבארץ ישראל זוכים לבחי' ראייה, ויש בה את הענין הסגולי שיהודי מסוגל שם לבחי' מש"כ הרמ"א בריש השו"ע, כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול ממ"ה הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה וכו', ועי"ן יש בה את בחי' ראש השנה וגודל היראה בכל השנה.

ומרן אדמו"ר בב"א זי"ע אמר עה"פ אל הארץ אשר אראך, ארא"ך בנימ' שב"ת, נ"ך מנינה ת"ק ע"פ הסדר שאותיות מנצפ"ך הסופיות נמנות אחר האות ת', והיינו שהש"ק גם בה יש את המעלה העילאית הזו, בבחי' אשר ארא"ך, שיכולים בכחה להשיג תכלית האמונה בבחי' ראייה, והרי היא עצה לצאת מכל עניני הרע של מארצך וממולדתך ומבית אביך כמו ארץ ישראל. ובודאי שהצטרפות שבת וארץ ישראל כאחד סגולתם ביותר לסייע ליהודי בכל הענינים שהוא חפץ להתעלות ולהתקדש.

אני שוכן בתוכה, וכתיב אשר אני שוכן בתוך בני ישראל. דארץ ישראל לבדה באין ישראל בתוכה הרי העיקר חסר, וכן ישראל בלי הארץ ג"כ העיקר חסר, שאין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל ובעודן עליה. ובאור החיים הק' בפרשתנו כותב על דברי הספרי דאין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל ובעודן בארץ ישראל, בלשה"ק: "כי זה בלא זה אינם ראויים להשראת שכינה ולרוב ההצלחות". והיינו שההצלחה העליונה לישראל בתורה ועבודה היא רק בארץ ישראל ארץ הקודש, שיהודי הנמצא בארץ ישראל ועובד ומתייגע בעבודת ה' הריהו מצליח כאן באופן שאינו מצליח כמותו במקום אחר, וכמאמר חז"ל (ב"ר ו, טז) אין תורה כתורת ארץ ישראל. וזהו גם ענין מצות ישוב ארץ ישראל מפני שהשראת השכינה היא רק בארץ ישראל. והדברים מתבארים ביותר בספר הכוזרי (מאמר ב) שכתב בענין ארץ ישראל חז"ל: על השאלה שלא שומעים על השוכנים בא"י יתרון על שאר אנשי העולם, כי ניצוץ אור אלוקי מועיל אצל עמו ובארצו, אבל דומה הוא להר שמצליח בו הכרם, אך אילו לא היו נוטעים בו הגפנים ועובדים העבודה הראויה להם לא היה עושה ענבים, והמעלה המיוחדת לעם שהוא סגולה ולב יש לארץ עור בזה עם המעשים

ועומק הענין בזה הוא דהנה בכל דבר יש גוף ויש נפש רוח ונשמה. וכך גם בעולם, כדאייתא בתו"ל (קה"ר א) כל מה שברא הקב"ה באדם ברא בארץ לדוגמא לו, ועי"ש דמביא פסוקים על כל אברי האדם שיש בארץ דוגמתם, אדם יש לו פה והארץ יש לה פה שנאמר ותפתח הארץ את פיה וכו', והיינו דיש גוף הארץ ובנוסף יש גם גבוה מעל גבוה עד בחי' נשמה, ובחי' נשמה של הארץ היא ארץ ישראל. ובכלל מאחז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, היינו בנשמה של הארץ שהיא ארץ ישראל ששם משכן השכינה. ולכן לא ראה אברהם אבינו מראות אלקים כי אם בארץ ישראל, כנו' שעד אז רק שמע את דבר ה', ורק אחרי בואו לארץ ישראל הארץ אשר אראך אז וירא ה' אל אברם, וכן אח"כ כתיב עוד פעם וירא ה' אל אברם, שבארץ ישראל כבר נראה אליו תמיד במראה, כי היא מקום משכן השכינה. וכן מקום המקדש וכל עניני הקדושה הם רק בארץ ישראל, וע"כ כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה.

20 וכבר הזכרנו דברי הספרי וזאת דאין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל ובעודן בארץ, היינו שהשראת השכינה היא רק בצירוף ב' התנאים יחדיו, בתוך בני ישראל, ובעודן בארץ ישראל, אז השכינה שורה. ולמדו זאת מן הפסוקים, דכתיב הארץ אשר

16 והתורות אשר הם כעבודה לכרם, אבל לא יתכן לסגולה הזאת להגיע אל הענין האלקי מבלעדי המקום הזה, כאשר לא יתכן שיצליח הכרם מבלעדי ההר הזה. והיינו שכמו כרם ענבים שרק כשיהיה בהר וגם יעבדו בו את העבודה הצריכה לו אז הוא מצליח, משא"כ אם יהיה במקום אחר לא יצליח אפילו יעבדו בו את כל העבודות הדרושות, עד"ו ישראל שהקב"ה נתן להם את התורה, ההצלחה שלהם להגיע אל השי"ת ולהרבק בענין האלקי היא רק בארץ ישראל הר ה'. ומשום כך אין הנבואה שורה אלא בארץ ישראל, לפי שהיא מדרגה גבוהה מאוד שלא תתכן אלא בארץ ישראל, כמו שהצלחת הכרם אינה אלא בהר. וכתב עוד שאברהם אבינו לא הגיע לרום מדרגתו וגמר השלמתו אלא בארץ ישראל, כמשי"ן לך לך אל הארץ אשר אראך ואברכך ואגדלה שמך וגו', ולא נתכן לאברהם שידבק בענין האלקי ושיכרות עמו הברית אלא אחר שהיה בארץ הזאת, ורק בה כרת ה' עמו ברית בין הבתרים. ועי"ש דמקשה אי"כ למה זה כל קבלת התורה ומשה ואהרן היו בתוך ארץ. ומבאר, שמדבר סיני אף הוא בכלל ארץ ישראל, וכמאמר הכתוב (שמות כג) ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר, שאף המדבר הוא כגבול ארץ ישראל כאומרו ושתי את גבולך, והיינו לענין זה של מקום הנבואה גם המדבר הוא בתורת ארץ ישראל.

19 והיו תמיד נוטעים כ"כ הרבה ובמסירות נפש לצורכי ארץ ישראל, שהיה להם בזה ענין נשגב מאד, והיינו שאם אינם יכולים להיות בגופם בארץ ישראל רצו לכהפ"ח לעסוק בענין ארץ ישראל. ומרן הס"ק מסלונים זי"ע חתם על מכתב שכתב לא"י בלשון "הלן ומתגורר בסבריא". וכן שלח לארץ ישראל שלושה מנכדיו ומזקני החסידים, ותידש את הישוב בארץ. וכששאלו אותו למה הוא שולח אותם לכאן, אמר שלפני ביאת המשיח יבוא זמן שיהיה חושך גדול מאד, ורצונו שתהיה כאן פינה שכל הרוצה יוכל ליאור באורה. ואם בשעתו כששמענו זאת בתו"ל היו הדברים סתומים ללא הבנה, הרי בארץ ישראל הכל חרב ושומם, וכל הכולל של תבורתנו היה בתו"ל. אבל כיום לאחר החורבן בעוה"ר אנו מבינים היטב את כוונתו, ששוב חזר המקור לארץ ישראל. וכידוע שמרן הס"ק מלכוניץ דיבר ביום הכיפורים אודות נתינת מעות לארץ ישראל, שכל זה היה בכדי להושיע את כלל ישראל עי"ו שיהיה קשר בין יהודים לארץ ישראל, שאפילו בתוך לארץ ניתן לזכות למדרגות של ארץ ישראל עי"ו נתינת מעות לא"י ועל ידי והתפללו אליך דרך ארצם. אך במקורו גילוי האלקות הוא בארץ ישראל, שאין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל בעודן בארץ ישראל.

17 של ואברכך ואגדלה שמך וגו' בלך לך מארצך אל הארץ אשר אראך. כאשר עוד לא היו בכלל יהודים בעולם, רק אברהם אבינו היה היהודי היחיד, כבר אמר לו הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת, שכבר מאז יחדו הקב"ה את ארץ ישראל לעם ישראל, כי אין ישראל יכולים לחיות כי אם בארץ אשר אראך במראות אלקים. ומעשי אבות סימן לבנים, המקום של עם ישראל הוא בארץ הזאת שעליה אמר הקב"ה לאברהם אבינו לך לך אל הארץ אשר אראך, הארץ אשר בה אתראה אליך במראות אלקים, זאת היא ארצם של ישראל, וכל הברכות וההצלחות של ישראל בעבודת ה' ובכל התורה היא בארץ ישראל.

18 והנה כל צדיקי קדמאי מהבעש"ט הק' ותלמידיו אף שלא היו בגופם בארץ ישראל אבל היו תמיד קשורים אליה, וכל מעיניהם היו נתונים לעניני ארץ ישראל ושלחו מעות להחזקת הארץ, ובמקום שמתשבתו של אדם שם הוא. וכן עצם הדבר מה שישראל מבקשים ג' פעמים ביום בתפילה ולירושלים עירך ברחמים תשוב הר"ז ג"כ בחי' בעודן עליה. וכדברי הספרי הנז' שכאשר מצטרפים ב' התנאים, בתוך בני ישראל ובעודן בארץ ישראל, ה"ו ממשיך השראת השכינה, וממשיך רוב ברכה והצלחה. וזהו הענין שרבוה"ק ממרן הס"ק מלכוניץ וכל הצדיקים שאחריו דיברו והרעישו כ"כ בענין ארץ ישראל ונתינת מעות ארץ ישראל, וקבעו את הכלל שארץ ישראל היא היסוד לכל דבר שבקדושה, ובכל ענין צריכים ראשית כל ליתן מעות ארץ ישראל ולהתייחד עם ארץ ישראל שהיא מקור השפע. והם היו תמיד האמרכלים של ארץ ישראל

והתורות אשר הם כעבודה לכרם, אבל לא יתכן לסגולה הזאת להגיע אל הענין האלקי מבלעדי המקום הזה, כאשר לא יתכן שיצליח הכרם מבלעדי ההר הזה. והיינו שכמו כרם ענבים שרק כשיהיה בהר וגם יעבדו בו את העבודה הצריכה לו אז הוא מצליח, משא"כ אם יהיה במקום אחר לא יצליח אפילו יעבדו בו את כל העבודות הדרושות, עד"ו ישראל שהקב"ה נתן להם את התורה, ההצלחה שלהם להגיע אל השי"ת ולהרבק בענין האלקי היא רק בארץ ישראל הר ה'. ומשום כך אין הנבואה שורה אלא בארץ ישראל, לפי שהיא מדרגה גבוהה מאוד שלא תתכן אלא בארץ ישראל, כמו שהצלחת הכרם אינה אלא בהר. וכתב עוד שאברהם אבינו לא הגיע לרום מדרגתו וגמר השלמתו אלא בארץ ישראל, כמשי"ן לך לך אל הארץ אשר אראך ואברכך ואגדלה שמך וגו', ולא נתכן לאברהם שידבק בענין האלקי ושיכרות עמו הברית אלא אחר שהיה בארץ הזאת, ורק בה כרת ה' עמו ברית בין הבתרים. ועי"ש דמקשה אי"כ למה זה כל קבלת התורה ומשה ואהרן היו בתוך ארץ. ומבאר, שמדבר סיני אף הוא בכלל ארץ ישראל, וכמאמר הכתוב (שמות כג) ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר, שאף המדבר הוא כגבול ארץ ישראל כאומרו ושתי את גבולך, והיינו לענין זה של מקום הנבואה גם המדבר הוא בתורת ארץ ישראל.